EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 27.6.2024.
COM(2024) 259 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI UN EIROPAS CENTRĀLAJAI BANKAI

par programmas euro aizsardzībai pret viltošanu “Perikls IV” īstenošanu un rezultātiem 2023. gadā

KOMISIJAS ZIŅOJUMS

EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI UN EIROPAS CENTRĀLAJAI BANKAI

par programmas euro aizsardzībai pret viltošanu "Perikls IV" īstenošanu un rezultātiem 2023. gadā

1. Vispārīgi

Programma "Perikls IV" (turpmāk "programma") ir apmaiņas, atbalsta un mācību programma euro aizsardzībai pret viltošanu. Ar to aizstāj programmu "Perikls 2020", kas darbojās laikposmā no 2013. līdz 2020. gadam, un programmu "Perikls", kas darbojās laikposmā no 2002. līdz 2013. gadam. Programma tika izveidota ar **Eiropas Parlamenta un Padomes 2021. gada 20. maija Regulu (ES) 2021/840**[1]**. Ar Padomes 2021. gada 21. septembra Regulu (ES) 2021/1696 tās piemērošana tika attiecināta arī uz neiesaistītajām dalībvalstīm**[2]. Regulā (ES) 2021/840 ir noteikts, ka programma būs spēkā līdz 2027. gada 31. decembrim. **Regulas 12. panta 3. punktā** Komisijai ir noteikta prasība katru gadu sniegt Eiropas Parlamentam un Padomei informāciju par programmas rezultātiem. Ar šo gada ziņojumu minētā prasība tiek izpildīta attiecībā uz 2023. gadu. Ziņojumā ir sniegta informācija par programmas "Perikls IV" saistībām un īstenošanu 2023. gadā, kā arī par to pasākumu īstenošanu 2023. gadā, kam līdzekļi piešķirti iepriekšējos gados un iepriekšējā perioda programmas ietvaros.

2. Saistības saskaņā ar 2023. gada darba programmu

Programmas īstenošanai 2023. gadā atvēlētais gada budžets bija 667 060 EUR, un to finansēja no Eiropas Savienības 2023. gada vispārējā budžeta 06.030100 budžeta pozīcijas[3]. 2023. gadā tika piešķirti kopumā 666 252,15 EUR, kas ir 99,88 % no kopējā budžeta. Programmu īsteno ar līdzfinansētiem pasākumiem (dotācijas), ko rīko dalībvalstu kompetentās iestādes, un ar "Komisijas pasākumiem", ko tieši rīko Komisija. Kopējā saistību summa ietver arī saistības 26 328 EUR apmērā, lai segtu ikgadējās izmaksas par rīka "E-dotācijas" izmantošanu, kas ir pilnībā elektroniska (bezpapīra) dotāciju pārvaldības sistēma[4]. Papildus darbības budžeta pozīcijai 200 000 EUR tika darīti pieejami Eiropas Savienības vispārējā budžeta 06.010200. budžeta pozīcijā[5]. No šīs summas 175 115,50 EUR tika piešķirti tādu pasākumu atbalstam kā programmas vidusposma izvērtējums un "E-dotācijas" gada maksas atlikusī daļa[6]. Jo īpaši 156 502,50 EUR tika piešķirti programmas "Perikls IV" vidusposma novērtējumam. Programmas "Perikls IV" regulas 13. pantā ir norādīts, ka programmas "Perikls IV" vidusposma izvērtējumu sagatavo ne vēlāk kā četrus gadus pēc tās sākuma, proti, 2021. gadā. Vidusposma izvērtējumā (par 2021.–2023. gadu) cita starpā tiks novērtēti programmas mērķu

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/840 (2021. gada 20. maijs), ar ko izveido apmaiņas, atbalsta un mācību programmu euro aizsardzībai pret viltošanu laikposmam no 2021. līdz 2027. gadam (programma "Perikls IV") un ar ko atceļ Regulu (ES) Nr. 331/2014.

[2] Padomes Regula (ES) 2021/1696 (2021. gada 21. septembris), ar kuru Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2021/840, ar ko izveido apmaiņas, atbalsta un mācību programmu euro aizsardzībai pret viltošanu laikposmam no 2021. līdz 2027. gadam (programma "Perikls IV"), piemērošanu attiecina arī uz neiesaistītajām dalībvalstīm.

[3] 06.030100. budžeta pozīcija: Euro aizsardzība pret viltošanu.

[4] Kopējā summa par rīka "E-dotācijas" izmantošanu bija 44 941 EUR.

[5] 06.010200. budžeta pozīcija: Atbalsta izdevumi euro aizsardzībai pret viltošanu.

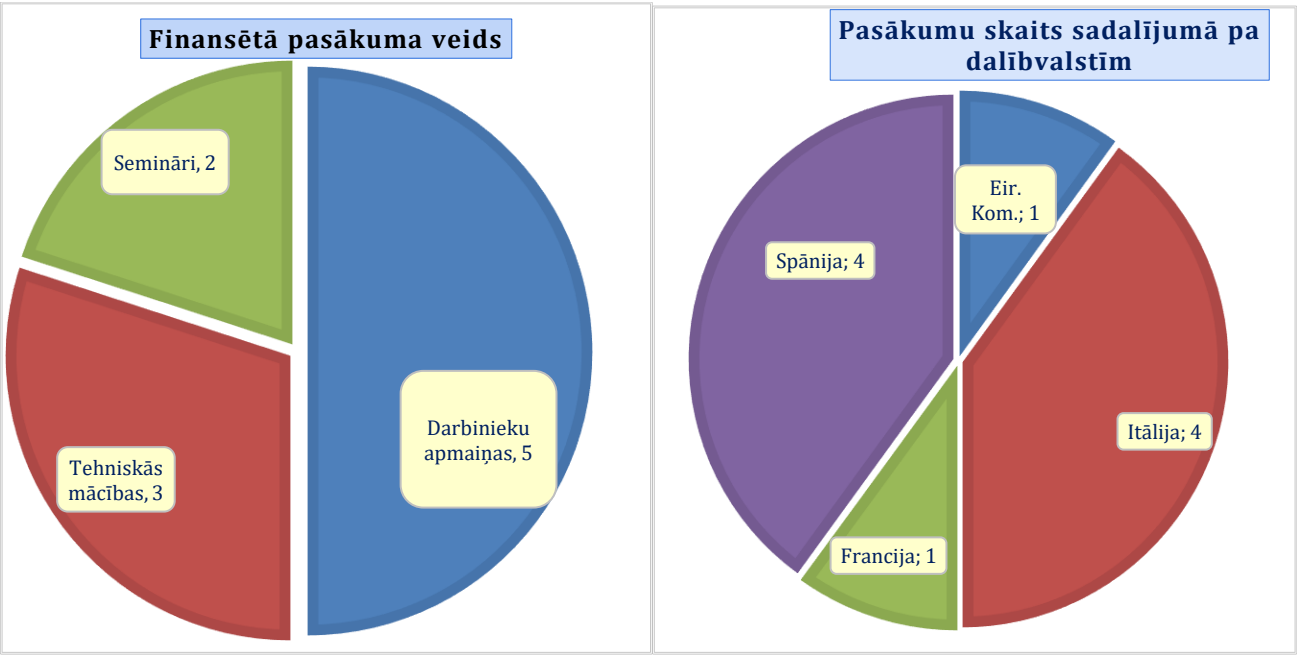
[6] Atlikušie 24 884,50 EUR tika pārvietoti uz *BUDG* ĢD.

sasniegumi, ņemot vērā efektivitātes, lietderības, būtiskuma, saskaņotības un ES pievienotās vērtības kritērijus.

Programmas īstenošanā atspoguļojas dalībvalstu un Komisijas apņemšanās aizsargāt euro pret viltošanu. Pateicoties diskusijām Ekspertu grupas euro viltošanas jautājumos (*ECEG*) sanāksmēs par ikgadējo stratēģiju, 2023. gadā bija iespējams novērst galvenos apdraudējumus un piešķirt 99,88 % no kopējā budžeta. Programmas laikā bija paredzēts finansēt kopumā desmit projektus[7]: Atbildot uz dalībvalstu kompetento iestāžu iesniegtajiem pieteikumiem, kopumā tika sekmīgi piešķirtas deviņas dotācijas, un tika finansēts viens Komisijas pasākums.

Komisijas pasākums tika īstenots 2023. gadā, un viena dotācija tika daļēji īstenota 2023. gadā, savukārt atlikušās dotācijas tiks pilnībā īstenotas 2024. gadā un pēc tam.

I un II diagramma. Finansēto pasākumu veids un pasākumu skaits sadalījumā pa dalībvalstīm (pasākumi, kam līdzekļi piešķirti 2023. gadā, skatīt I pielikumu)

Vērts atzīmēt, ka Itālija un Spānija, divas no euro viltošanas visvairāk skartajām dalībvalstīm, šajā gadā atkal saņēma programmas "Perikls" dotācijas.

2023. gadā līdzekļi tika piešķirti šādiem pasākumiem: piecām darbinieku apmaiņām, trim tehniskajām mācībām un diviem semināriem. Paredzēts, ka pasākumi notiek gan ES, gan ārpus tās atkarībā no konkrētajām vajadzībām saistībā ar euro aizsardzību pret viltošanu. Kopš programmas sākuma ir nostiprināta tās reģionālā pieeja, īstenojot pasākumus, kuros iesaistīti tie pasaules reģioni, kas ir īpaši svarīgi cīņā pret viltošanu.

3. Pasākumu īstenošana 2023. gadā[8]

Pārskats

[7] Visaptverošs pārskats par programmas "Perikls" pasākumiem, kam līdzekļi piešķirti 2023. gadā, ir sniegts I pielikumā.
[8] Visaptverošs pārskats par programmas "Perikls" 2023. gadā īstenotajiem pasākumiem ir sniegts II pielikumā.

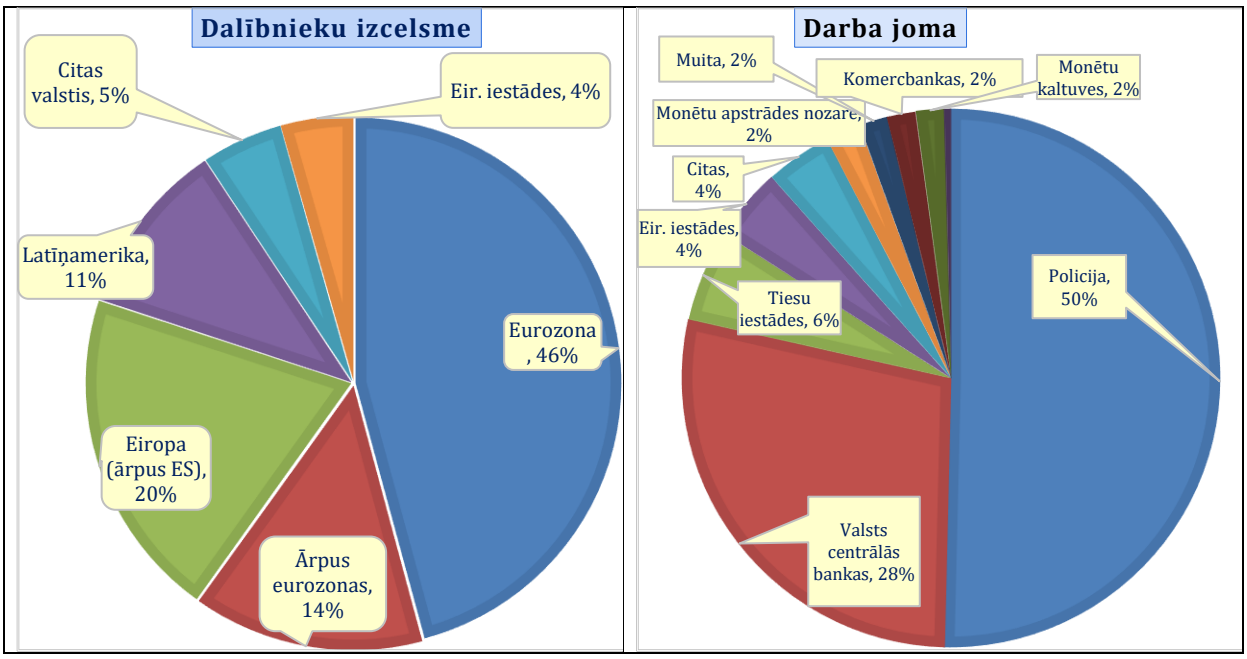
Šajā iedaļā ir analizēta visu programmas "Perikls" finansēto pasākumu īstenošana 2023. kalendārajā gadā. Tādējādi tajā ir ietverta to pasākumu īstenošana, kam līdzekļi piešķirti no 2021., 2022. un 2023. gada "Perikls IV" budžetiem (sešas dotācijas un divi Komisijas pasākumi), kā arī to pasākumu īstenošana, kam līdzekļi piešķirti no iepriekšējiem programmas "Perikls 2020" budžetiem (trīs dotācijas). Šādi tiek izcelta programmas nepārtrauktība attiecībā uz tās koncepciju un atspoguļota programmas "Perikls" efektivitāte saistībā ar euro aizsardzību pret viltošanu, veicot katru gadu īstenojamus pasākumus.

2023. gadā tika īstenoti 13 programmas "Perikls" finansēti pasākumi, tostarp:

- Itālijas viena dotāciju pasākuma daļēja īstenošana, kam līdzekļi piešķirti 2023. gadā;
- dalībvalstu sešu dotāciju pasākumu īstenošana, kam līdzekļi piešķirti 2021.–2022. gadā: šos pasākumus īstenoja attiecīgi Spānija (trīs pasākumi), Horvātija (divi pasākumi), Itālija (viens pasākums);
- dalībvalstu trīs dotāciju pasākumu īstenošana, kam līdzekļi piešķirti 2019.–2020. gadā: šie pasākumi (t. i., darbinieku apmaiņas un semināri) notiek vairākos posmos, pārsniedzot viena kalendārā gada robežas, un attiecīgi Itālija, Rumānija un Francija tos ir īstenojušas daļēji;
- trīs iepirkto Komisijas pasākumu īstenošana (vienam līdzekļi piešķirti 2023. gadā).

Iepriekš minētie pasākumi ietver septiņas darbinieku apmaiņas, divas konferences un četras tehniskās mācības (skatīt arī iepriekš 2. iedaļu). Iepriekšminētajos pasākumos piedalījās aptuveni 526 eksperti.

III un IV diagramma. Dalībnieku izcelsme un dalībnieku darba joma (2023. gadā īstenotie pasākumi, skatīt II pielikumu)[9]

Dalībnieki bija no 54 valstīm. Lielākā daļa apmācāmo (80 %) ir dalībnieki no Eiropas: 46 % bija no eurozonas dalībvalstīm, savukārt 14 % – no dalībvalstīm ārpus eurozonas un 20 % – no Eiropas valstīm ārpus ES; 11 % apmācāmo bija no Latīņamerikas. Visbeidzot, 4 % dalībnieku pārstāvēja Eiropas iestādes, 1 % bija no Āfrikas un Tuvajiem Austrumiem un 5 % – no citiem reģioniem.

Attiecībā uz dalībnieku darbvietu jānorāda, ka 50 % no visiem dalībniekiem pārstāvēja policijas spēkus. Tik liela pārstāvība vērojama tāpēc, ka policijas iestādes ir pirmās, kas dodas cīņā pret euro viltošanu, un policijas darbinieki ietver gan izmeklētājus, gan tehnisko personālu. 50 % no dalībnieku kopējā skaita veidoja citas dalībnieku kategorijas, un eksperti no valstu centrālajām bankām – 28 %, tādējādi veidojot lielāko dalībnieku grupu. Līdzīgi kā 2022. gadā, vairāki pasākumi 2023. gadā bija vērsti uz centrālo banku līdzdalību. Bija arī tiesu iestāžu (6 %), Eiropas iestāžu (4 %), monētu kaltuvju (2 %) un muitas (<2 %) pārstāvju dalība, kas atspoguļo dalībnieku plašo profesionālo pieredzi. Visbeidzot, pateicoties Komisijas pasākuma "Platformas 1210 5. sanāksme" īstenošanai, jau piekto gadu piedalījās daudz pārstāvju no monētu apstrādes iekārtu (MAI) nozares (2 %), un tas vēlreiz apliecina, ka privātais sektors ir būtiska ieinteresētā puse cīņā pret viltošanu. Tādējādi var secināt, ka programmas īstenošanā tiek ievērota programmas starptautiskā un daudzdisciplīnu dimensija, kā prasīts Regulā (ES) Nr. 2021/840, un ir augsts diversifikācijas līmenis.

Būtiskākie notikumi saistībā ar īstenošanu 2023. gadā

Ar programmu 2023. gadā ir izdevies uzturēt un vēl vairāk stiprināt reģionu sadarbību Dienvidaustrumeiropā un Latīņamerikā:

[9] Visi dati attiecas gan uz pasākumiem, ko finansē no programmas "Perikls IV", gan uz pasākumiem, ko finansē no programmas "Perikls 2020".

- 2023. gadā tika īstenoti vairāki programmas "Perikls" pasākumi, kas bija vērsti uz to, lai sekmētu un uzturētu ciešu sadarbību starp kompetentajām valstu iestādēm Dienvidaustrumeiropā. Tas ietvēra divu pasākumus (darbinieku apmaiņu), ko organizēja Itālijas *Comando Carabinieri Antifalsificazione Monetaria* (*CCAFM*), konferences, ko organizēja *Guardia di Finanza* (*GDF*) un Rumānijas policija (*GIRP*), kā arī 5. Balkānu euro aizsardzības tīkla konferenci, ko organizēja Horvātijas Nacionālā banka un kuras mērķis ir veicināt ciešāku sadarbību starp Dienvidaustrumeiropas valstīm. Turklāt Komisijas pasākums "Mācības par euro aizsardzību pret viltošanu" Kišiņevā (Moldova) pulcēja dalībniekus no galvenajām kompetentajām iestādēm, kas iesaistītas valūtu (tostarp euro) aizsardzībā pret viltošanu Moldovā – policijas/Iekšlietu ministrijas, Nacionālās bankas, tiesu iestādēm un muitas.
- Spānijas *Brigada de Investigación del Banco de España* (*BIBE*) organizēja valūtas viltošanas mācību kursu Latīņamerikas valstu ekspertiem, kurā piedalījās 15 Latīņamerikas valstu iestādes, Bogotā, Kolumbijā. Ar šo pasākumu tika veicināti pasākumi euro aizsardzībai pret viltošanu Latīņamerikas valstīs, kuras ir potenciāli jutīgas pret to. Ar šo pasākumu tika atbalstīta arī valūtas viltošanas novēršanai paredzēto valstu centrālo biroju (VCB) izveide un darbība iesaistītajās valstīs. Pamatojoties uz iepriekš notikušajām tāda paša veida mācībām, Argentīna izveidoja šādu VCB.

Programmas īstenošanu 2023. gadā raksturo arī pasākumi, kas vērsti uz aktuālām norisēm cīņā pret valūtas viltošanu:

- Prioritāte, uz ko attiecas vairāki pasākumi, bija cīņa pret augstas kvalitātes viltojumu klasēm, Regulas (ES) Nr. 1210/2010 īstenošana un rīkošanās ar apgrozībai nederīgām euro monētām. Pasākumi ar šo mērķi ietvēra *Banco de España* rīkoto apmācību tehniskajiem ekspertiem par viltotu monētu analīzi, kā arī Platformas 1210 5. sanāksmi, kas tika organizēta kā Komisijas pasākums un kurā piedalījās ieinteresētās personas no monētu apstrādes iekārtu nozares un monētu valstu analīzes centriem. 2023. gadā tika pabeigts arī pētījums "*Nanoguard* 3, paaugstinātas drošības monētu izstrāde un industrializācija". Šis pētījums, kurā piedalījās monētu kaltuves no Austrijas, Francijas un Vācijas ar *Monnaie de Paris* kā galveno veicinātāju, ir vēl viens solis ceļā uz euro monētu drošības elementu stiprināšanu.
- Vairāki pasākumi pievērsās interneta/tumšā tīkla radītajam apdraudējumiem euro viltošanas jomā, tostarp pārveidota dizaina banknošu pieejamībai. Darbinieku apmaiņās un tehniskajās apmācībās, piemēram, Itālijas *CCAFM* "darbinieku apmaiņā par valūtas viltošanas izmeklēšanas metodēm (*SEITACC*-2)" un Spānijas *BIBE* "2023. gada valūtas viltošanas mācību kursā Latīņamerikas valstu ekspertiem", viltojumu izplatīšana tumšajā tīklā/internetā bija viens no galvenajiem uzmanības centrā esošajiem jautājumiem.

  Iepirktā "pētījuma par neīstas naudas produktiem kā "movie money" un "prop copy" un citām pārveidota dizaina banknotēm" vispārīgais mērķis bija papildināt un pilnveidot Eiropas Komisijas, ECB un Eiropola līdz šim veikto analīžu konstatējumus. Tajā pilnībā apzināja neīstas naudas produktu ("movie money" un "prop copy") un citu pārveidota dizaina banknošu ražošanu, izplatīšanu un laišanu apgrozībā ES un

starptautiskā kontekstā. To darot, pētījumā tika analizēta Eiropas, dalībvalstu un trešo valstu tiesībaizsardzības un tiesu iestāžu pieejas šai parādībai. Tas vajadzīgs, lai veicinātu kopēju ES līmeņa pieeju šo apdraudējumu novēršanai.

4. Kvantitatīvo un kvalitatīvo rādītāju uzraudzība

Regulas (ES) 2021/840 12. panta 3. punktā noteikts, ka šajā ziņojumā būtu jāņem vērā programmas "Perikls IV" kvantitatīvie un kvalitatīvie rādītāji. Ikgadējie dati par šiem rādītājiem ir šādi:

1. **Atklāto viltoto euro skaits 2023. gadā (banknotes: 476 000 / monētas: 414 406):** Šā rādītāja mērķis ir kontrolēt atklāto viltoto euro (banknotes un monētas) skaitu +/- 5 % robežās salīdzinājumā ar vidējo rādītāju 2014.–2020. gadā (671 000/174 112). Viltoto banknošu skaits ir mazāks, un monētu skaits ir lielāks nekā mērķrādītājs. Tomēr jāatzīmē, ka saikne starp programmu un šiem rādītājiem ir tikai netieša, jo rādītāju izstrādē liela nozīme ir dažādiem ārējiem faktoriem. Šie ārējie faktori ietver policijas izmeklēšanas progresu un viltojumu izgatavošanas apjomu.
2. **Likvidēto nelikumīgo ražotņu skaits 2023. gadā (9).** Attiecībā uz likvidētajām nelikumīgajām ražotnēm mērķis ir kontrolēt to skaitu, proti, vidēji +/- 10 % salīdzinājumā ar 2019. gadu (22). 2023. gadā likvidēto nelikumīgo ražotņu skaits ir mazāks nekā mērķrādītājs. Kā paskaidrots pie 1. rādītāja, ka saikne starp programmu un šo rādītāju ir tikai netieša, jo rādītāju izstrādē liela nozīme ir dažādiem ārējiem faktoriem.
3. **To unikālo kompetento iestāžu skaits, kuras lūdz atbalstu no programmas 2023. gadā (8).** Ar šo rādītāju mēra kompetento valsts iestāžu interesi par programmu. Mērķis 2024. gadam ir 12, un 2027. gadam – 24. Tas, ka unikālo pieteikuma iesniedzēju skaits īstenošanas trešajā gadā sasniedza aptuveni 70 % no starpposma mērķa 2024. gadam, atbilst gaidītajam.
4. **Programmas finansētajos pasākumos iesaistīto dalībnieku apmierinātības līmenis 2023. gadā (98,97 %).** Ar šo rādītāju mēra apmācību kvalitāti no dalībnieku viedokļa. Mērķrādītājs ir 75 %. Pozitīvo atsauksmju īpatsvars ir ievērojami lielāks par mērķrādītāju.
5. **Iepriekšējo posmu programmas "Perikls" pasākumos iesaistīto dalībnieku atsauksmes par programmas ietekmi uz viņu aktivitātēm, kuru mērķis ir aizsargāt euro pret viltošanu 2023. gadā (98,31 %).** Ar šo rādītāju mēra programmas pasākumu ilgtspēju. Mērķrādītājs ir 75 %. Pozitīvo atsauksmju īpatsvars ir ievērojami lielāks par mērķrādītāju.

5. Secinājumi un turpmākā virzība

Programma "Perikls IV", tāpat kā iepriekšējā posma programma, joprojām ir svarīgs un efektīvs rīks cīņā pret viltošanu. Programma ir pamats pētījumu atbalstīšanai, sadarbības turpināšanai un pilnveidošanai, kā arī paraugprakses apmaiņai starp visiem cīņā pret euro viltošanu iesaistītajiem dalībniekiem. To apstiprina arī tas, ka 2023. gadā tika piešķirti 99,88 % no kopējā budžeta, atspoguļojot dalībvalstu interesi par programmu.

Komisija pastāvīgi informē Ekspertu grupas euro viltošanas jautājumos (*ECEG*) ekspertus par programmas ietvaros atbalstīto pasākumu rezultātiem. 2023. gadā notika trīs *ECEG* sanāksmes. Programma ir ļoti labi saskaņota ar citām attiecīgām Savienības līmeņa programmām un pasākumiem un tos lielā mērā papildina, jo ir veltīta tikai euro aizsardzībai, novēršot un apkarojot konkrētu organizētās noziedzības veidu, proti, euro viltošanu. Šī papildināmība ir skaidri redzama attiecībā uz *NEAR* ĢD ***Tehniskās palīdzības un informācijas apmaiņas (TAIEX)*** instrumentu, ko visbiežāk izmanto pievienošanās sarunu atbalstam, un *HOME* ĢD "Iekšējās drošības fonds – policija"[10], kas attiecas uz noziedzības novēršanu un apkarošanu kopumā. Kopš naudas viltošana *EMPACT*[11] operatīvajā rīcības plānā tiek uzskatīta par vienu no prioritātēm, Komisija cieši koordinē pasākumus ar *EMPACT* vadību, lai maksimāli palielinātu papildināmību starp abiem finansējuma avotiem.

Pamatojoties uz programmas īstenošanas rezultātiem un *ECEG* apspriesto jauno apdraudējumu pastāvīgo analīzi, 2024. gadam ir noteiktas šādas prioritātes[12]:

- atbalstīt pasākumus, kuru mērķis ir uzlabot sadarbību starp tām dalībvalstīm, ko īpaši skar viltojumu ražošana un izplatīšana;
- uzlabot sadarbību ar to trešo valstu iestādēm, attiecībā uz kurām ir aizdomas vai pierādījumi par to, ka tajās notiek viltotu euro ražošana;
- uzturēt efektīvu sistēmu euro aizsardzībai Dienvidaustrumeiropā;
- aktuālas norises:
    - viltojumu un augstas kvalitātes komponentu izplatīšana tumšajā tīklā un tādu neīstas naudas produktu kā "movie money" un "prop copy" piedāvājums tiešsaistē (tostarp pārveidota dizaina banknotes);
    - atbalsts valsts centrālo biroju izveidei/nostiprināšanai;
    - euro monētas: cīņa pret augstas kvalitātes viltojumu klasēm, Regulas (ES) Nr. 1210/2010 īstenošana un rīkošanās ar apgrozībai nederīgām euro monētām.

[10] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 513/2014 (2014. gada 16. aprīlis), ar ko kā daļu no Iekšējās drošības fonda izveido finansiālā atbalsta instrumentu policijas sadarbībai, noziedzības novēršanai un apkarošanai un krīžu pārvarēšanai un atceļ Padomes Lēmumu 2007/125/TI (OV L 150, 20.5.2014., 93. lpp.).

[11] *EMPACT* (Eiropas daudzdisciplīnu platforma pret noziedzības draudiem) ir ES dalībvalstu īstenota drošības iniciatīva, kuras mērķis ir apzināt, noteikt par prioritāti un novērst draudus, ko rada organizēta un smaga starptautiska noziedzība. 2021. gadā *EMPACT* kļuva par pastāvīgu instrumentu, kā noteikts Padomes secinājumos par ES politikas cikla organizētas un smagas starptautiskas noziedzības jomā pastāvīgu turpināšanu. Bulgārija ieņem vadošo lomu saistībā ar *EMPACT* prioritāti, kas aptver "Intelektuālā īpašuma noziegumi, preču un valūtu viltošana".

[12] Programmas 2024. gada prioritātes ir būtiska daļa no gada darba programmas, kas pievienota KOMISIJAS 2024. gada 30. janvāra LĒMUMAM par programmas "Perikls IV" finansēšanu un 2024. gada darba programmas pieņemšanu (C(2024) 474 final).